

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

MÁSODIK SZEKCIÓ

TÍMÁR kontra Magyarország ügy

(36186/97 sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2003. február 25.

A Tímár kontra Magyarország ügyben

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

J-P.COSTA Elnök

A.B. BAKA,

Gaukur JÖRUNDSSON,

L. LOUCAIDES,

C. BÎRSAN,

M. UGREKHELIDZE,

A. MULARONI bírák

és T.L. EARLY úr, a Szekció hivatalvezető-helyettese

2002. március 19-én és 2003. február 4-én tartott zárt ülésén az utóbb említett időpontban elfogadott alábbi határozatot hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy Magyarország elleni kérelem (36186/97 sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az "Egyezmény") korábbi 25. cikke alapján egy magyar állampolgár, Tímár György (a "kérelmező") 1997. március 30-án nyújtott be az Emberi Jogok Európai Bizottságához (a "Bizottság").
2. A Magyar Kormányt (a „Kormány”) képviselője, dr. Höltzl Lipót, az Igazságügyi Minisztérium Helyettes Államtitkára képviselte.
3. A kérelmező különösen azt állította, hogy a vagyona visszatérítésével kapcsolatos bírósági eljárás ésszerűtlenül hosszú ideig elhúzódott.
4. A kérelem 1998. november 1-én, az Egyezmény Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyvének hatályba lépésével átkerült a Bírósághoz (Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyv 5. cikk, 2. bekezdés).
5. A kérelmet a Bíróság Második Szekciójára osztották (Bírósági szabályzat, 52. § 1. bek.). A Bírósági szabályzat 26. § 1. bekezdésének megfelelően e Szekción belül megalakult az ügyet elbíráló Kamara (Egyezmény 27. cikkének 1. bekezdése).
6. 2001 november 1-én a Bíróság megváltoztatta Szekcióinak összetételét (25. § 1. bek.). Az ügyet az új összetételű Második Szekcióra osztották (52. § 1. bek.).
7. 2002. március 19-én hozott határozatával a Bíróság részben elfogadhatónak nyilvánította a kérelmet.

A TÉNYEK

1. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

8. A kérelmező 1937-ben született és Budapesten él. Az Emberi Jogok Európai Bizottságához („a Bizottság”) benyújtott korábbi kérelmeit (23209/94 és 27313/95 számúak) egyesítették, s az egyesített kérelmeket 1997. január 13-án a Bizottság teljes ülésén elfogadhatatlannak nyilvánította.

9. 1965. november 18-án a Fővárosi Bíróság politikai felhangokkal terhes büntetőeljárás keretében kémkedés vádjával 6 és fél év szabadságvesztésre ítélte a kérelmezőt. A bíróság vagyonának elkobzását is elrendelte. A kérelmező fellebbezése nyomán a Legfelsőbb Bíróság 1966. február 23-án megváltoztatta az elsőfokú ítéletet annyiban, hogy az elkövetett bűncselekményt uszítás kísérletének minősítette, és a büntetést öt év szabadságvesztésre mérsékelte. A fellebbezés többi részét a bíróság elutasította. Vagyonát, nevezetesen villáját, kertjét, gépkocsiját és bankban tartott pénzét elkobozták.

10. 1989. október 25-én a Legfőbb Ügyész jogi alapon fellebbezést terjesztett a Legfelsőbb Bíróság elé az 1965-ben és 1966-ban hozott ítéletek ellen, amelyben indítványozta, hogy a bíróság törvénytelen ítéletként semmisítse meg a kérelmező elítélését és mentse fel a kérelmezőt. 1989. december 12-én a Legfelsőbb Bíróság az indítványban foglaltaknak megfelelő döntést hozott.

11. 1990. február 6-án a kérelmező eljárást indított a Fővárosi Bíróság előtt vagyonának visszatérítése érdekében. Továbbá, jogtalan ítélet áldozataként kártérítést is követelt. 1993. február 19-én a Fővárosi Bíróság négy millió forint kártérítést ítelt meg számára a szabadságvesztés következtében elszenvedett károk ellentételezésére.

12. A vagyona visszatérítése iránt indított eljárásban 1990 szeptembere és 1992 februárja között a Fővárosi Bíróság több tárgyalást tartott. Mivel időközben az elkobzott gépkocsi és az ingatlan is eladásra került, s ezért csak a kár megtérítésére nyílt lehetőség, a Bíróság szakértői véleményre támaszkodott a vagyontárgyak értékének megállapításakor. A szakvéleményt az Igazságügyi Műszaki Szakértői Intézet készítette.

13. Egy további tárgyalást követően a Fővárosi Bíróság 1992. február 24-én határozatot hozott, amelyben 50.000 forint kártérítést ítelt meg a gépkocsi, s további 6.200.000 forintot az egyéb károk kompenzálására. Keresetének többi részét a Bíróság elutasította. A kérelmező magasabb összegű kártérítést követelve fellebbezést terjesztett a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság elé.

14. 1992. december 10-én a Legfelsőbb Bíróság írásbeli eljárás keretében megvizsgálta az ügyet és elutasította a kérelmező fellebbezését.

15. 1993. február 12-én a Legfőbb Ügyész – a kérelmezőnek a Legfelsőbb Bíróság határozata ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmére reagálva – arról tájékoztatta a kérelmezőt, hogy a kártérítési eljárást a büntetőeljárásról szóló törvény szabályozza, amely kizárja a felülvizsgálat lehetőségét.

16. Ennek ellenére 1993. február 19-én a kérelmező felülvizsgálat iránti kérelmet terjesztett a Legfelsőbb Bíróság elé a Fővárosi Bíróság határozata és a Legfelsőbb Bíróság másodfokú határozata ellen.

17. 1993. június 22-én a Legfelsőbb Bíróság elutasította a felülvizsgálat iránti kérelmet.

18. 1995. április 5-én az Alkotmánybíróság úgy határozott, hogy a kártérítési igények elbírálását a büntető bíróságok hatáskörébe utaló – és a Legfelsőbb Bíróság általi felülvizsgálatot kizáró – eljárásjogi szabályok alkalmazása önkényes megkülönböztetésnek minősül. Az Alkotmánybíróság olyanképpen módosította a fent említett szabályokat, hogy a büntető ügy iratait polgári bírósághoz kell áttenni, s e bíróság zárja le az eljárást. A kérelmező egyedi ügye tekintetében az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a kérelmezőnek joga van polgári felülvizsgálati eljárást indítani a Legfelsőbb Bíróság előtt.

19. A kérelmező 1995. április 8-án ismételten előterjesztett felülvizsgálati kérelme 1995. április 10-én érkezett meg a Legfelsőbb Bíróságra. 1995. május 10-én és 13-án a kérelmező újabb előterjesztéseket tett.

20. 1995. október 19-én a Legfelsőbb Bíróság elutasította az ismételten előterjesztett kérelmet. Határozatában utalt a kérelmező ügyének hátterére, s arra, hogy a kérelmező korábbi kérelmét a Bíróság elutasította. Mivel a büntetőeljárásról szóló törvény csak egy kérelem előterjesztését tette lehetővé, a Legfelsőbb Bíróságnak el kellett elutasítania az ugyanazon személy által előterjesztett újabb kérelmet.

21. 1996. február 12-én az Alkotmánybíróság elutasította a kérelmező újabb alkotmányos panaszát. Úgy találta, hogy a kérelmező beadványai nem az Alkotmánybíróságról szóló törvény releváns rendelkezései szerinti értelemben vett alkotmányossági kérdéseket vetettek fel, hanem panaszt fogalmaztak meg azzal kapcsolatban, hogy a Legfelsőbb Bíróság nem megfelelően hajtotta végre az Alkotmánybíróság korábbi határozatát. Mivel a kérelmező beadványaiban felülvizsgálati kérelmének kívánt érvényt szerezni, az Alkotmánybíróság az ügyet a Fővárosi Bírósághoz utalta további eljárás céljából, mivel a polgári eljárás lefolytatására e bíróság volt illetékes.

22. 1996. március 7-én a Fővárosi Bíróság a Legfelsőbb Bíróság elé terjesztette az ügyiratokat abból a célból, hogy a Legfelsőbb Bíróság határozzon a kérelmező felülvizsgálat iránti kérelméről.

23. 1996. november 12-én a Legfelsőbb Bíróság ismételten elutasította a kérelmező felülvizsgálati kérelmét. Kifejtette, hogy a polgári perrendtartásról szóló törvény releváns rendelkezése értelmében a kérelmező ügyéhez hasonló esetekben nincs helye felülvizsgálatnak. Ezt

követően a kérelmező panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé, kérve a határozat megsemmisítését.

24. 1998. június 9-én az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította azt az eljárási helyzetet, amely a büntetőeljárás során érvényesíteni kívánt kártérítési igények polgári felülvizsgálati eljárás keretében történő kivizsgálását szabályozta.

25. Az ezt követő törvényi változások után 2000. február 15-én a Legfelsőbb Bíróság megsemmisítette 1996. november 12-én hozott határozatát és elrendelte a kérelmező kártérítési követelésének érdemét érintő felülvizsgálatot.

26. 2001. június 5-én a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati tanácsa írásbeli eljárás keretében megvizsgálta az ügyet, s elutasította a kérelmezőnek az ügy érdemével kapcsolatos panaszát. Úgy találta, hogy az alsóbb bíróságok eljárása, s különösen a bizonyítás módja – amelyet a kártérítésre vonatkozó büntetőeljárásjogi szabályok szabályoztak – összhangban állt a polgári perrendtartás rendelkezéseivel. A határozatot 2001. augusztus 6-án kézbesítették a kérelmező számára.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKE 1. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

27. A kérelmező azt panaszolta, hogy az ügyében lefolytatott eljárás hossza meghaladta az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése szerinti értelemben vett ésszerű időt. A 6. cikk 1. bekezdésének releváns része kimondja:

„Mindenkinek joga van arra, hogy...a ...bíróság...ésszerű időn belül ...hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”

28. A Kormány vitatja ezt a véleményt.

A. A figyelembe veendő időszak

29. A Bíróság először azt észrevételezi, hogy az eljárás 1990. február 6-án kezdődött, amikor a kérelmező a Fővárosi Bíróság elé terjesztette kereseti kérelmét. A Bíróság által figyelembe veendő időszak azonban nem ezzel az időponttal, hanem 1992. november 5-ével kezdődik, amely napon az a nyilatkozat, amellyel Magyarország elismerte az egyéni kérelem jogát az Egyezmény korábbi 25. Cikkének céljaira, hatályba lépett.

30. Az eljárás 2001. augusztus 6-án zárult, amikor a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati határozatát a kérelmező számára kézbesítették. Ennek megfelelően a kérelmező ügyének teljes hossza 11 év és 6 hónap, amely időszakból 8 év és 9 hónap *ratione temporis* a Bíróság joghatósága alá esik.

31. A szóban forgó időtartam ésszerű voltának elbírálásakor a Bíróság figyelembe veszi, hogy az eljárás milyen stádiumban volt 1992. november 5-én (ld. többek között *Humen v. Poland* [GC], no. 26614/95, §§ 58-59, 15 October 1999, nem megjelentetett).

B. Az eljárás hosszának ésszerű volta

32. A Bíróság emlékeztet arra, hogy az eljárás hosszának ésszerű voltát az eset egyedi körülményei fényében, a Bíróság esetjogában kidolgozott kritériumok figyelembe vételével kell megítélni, különös tekintettel az eset bonyolultságára, a kérelmező és a releváns hatóságok magatartására és arra, hogy mi volt a per tétje a kérelmező számára (ld. pl. a fent idézett *Humen v. Poland* § 60; és *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

1. Az ügy bonyolultsága

33. A Kormány állítása szerint az ügy bonyolult volt, mivel elbírálásához szükségessé vált a polgári és a büntető törvénykönyv egyes anyagi jogi és eljárásjogi szabályainak a Legfelsőbb Bíróság általi összehangolása, az Alkotmánybíróság ismételt állásfoglalása és még egyes törvények módosítása is. A Kormány továbbá előterjesztette, hogy a törvényi változást követően lefolytatott eljárás azért is bonyolult volt, mert a kérelmező ügye az új eljárásjogi szabályok alkalmazása szempontjából próbaperré vált.

34. A kérelmező nem értett egyet a Kormánnyal, s azt állította, hogy az ügy nem volt bonyolult.

35. A Bíróság megjegyzi, hogy jelentős késedelmet okozott az az inkoherencia, amely a kérelmező vagyonvisszatérítés iránti igényének Legfelsőbb Bíróság, illetve Alkotmánybíróság általi eltérő megközelítéséből fakadt, különösen azt a kérdést illetően, hogy a Legfelsőbb Bíróság általi felülvizsgálat rendelkezésre álló perorvoslat-e az ügyben, s ha igen, akkor a polgári vagy a büntető eljárásjogi szabályokat kell-e alkalmazni. A Bíróság azonban úgy véli, hogy a nemzeti jog alkalmazásának bizonytalansága miatt az eljárás nem vált annyira bonyolulttá, hogy az igazolná a szóban forgó eljárás elhúzódását. A Bíróság továbbá úgy találja, hogy a Kormány által az ügy bonyolultságával kapcsolatban hivatkozott egyéb indokok sem adnak kielégítő magyarázatot a jelen ügy hosszára (ld. *mutatis mutandis*, *Malinowska v. Poland*, no. 35843/97, § 88, 14 December 2000, nem publikált).

2. A kérelmező magatartása

36. A Kormány nem terjesztett a Bíróság elé olyan érvet, amely szerint a kérelmezőt bármilyen felelősség terhelné az eljárás elhúzódása miatt.

3. A bíróságok magatartása és a per tétje a kérelmező számára

37. A Kormány úgy vélte, hogy a releváns bíróságok az általános elvárhatóság magatartási zsinórmértékének megfelelően jártak el a kérelmező ügyében. A Kormány előterjesztette, hogy az eljárás hossza ésszerű volt, tekintettel arra, hogy nincs olyan követelmény, amely a nemzeti hatóságok számára fokozott felelősséget írna elő.

38. A kérelmező ezt vitatja.

39. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező által 1990. február 6-án benyújtott vagyonvisszatérítés iránti kereset a kérelmező 1966-ban történt elítéléséhez, s az ítélet 1989-ben történt megsemmisítéséhez kapcsolódott. Egyes követelésekkel kapcsolatban a bíróság már 1992. február 24-én megítélt bizonyos összegeket, a kérelmező korábban el nem bírált követeléseit pedig a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság 1992. december 10-én vizsgálta meg. Ezt követően a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati tanácsa négy alkalommal, 1993. június 22-én, 1995. október 19-én, 1996. november 12-én és 2001. június 25-én tárgyalta az ügyet. Továbbá, az Alkotmánybíróság 1995. április 5-én, 1996. február 12-én és 1998. június 9-én foglalkozott az esettel.

A Bíróság észrevételezi, hogy legalább három, a hatóságoknak felróható inaktív periódusra került sor. Úgy tűnik, hogy 1993. június 22. és 1995. április 5. továbbá 1996. november 12. és 1998. június 9., valamint 2000. február 15. és 2001. június 25. között a kérelmező ügyében nem történt előrelépés. A Kormány nem adott kielégítő magyarázatot e késedelmekre, míg egy további késedelem – amelyre 1998. június 9. és 2000. február 15. között került sor – indokolható azzal a törvényi változással, amelyet az Alkotmánybíróság 1998. június 9-i határozata tett szükségessé.

40. A Legfelsőbb Bíróság és az Alkotmánybíróság között a kérelmező ügyének értékelése kapcsán kialakult és a felülvizsgálati eljárás elhúzódását eredményező disszonanciát illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 6. cikk 1. bekezdése kötelességként rója a Szerződő Államokra igazságszolgáltatásuk olyan módon történő megszervezését, amely lehetővé teszi, hogy bíróságaik eleget tegyenek az ügyek ésszerű időn belül történő eldöntésével kapcsolatos kötelezettségüknek (ld. többek között *Duclos v. France* judgment of 17 December 1996, *Reports of judgments and decisions* 1996-VI, pp. 2180–81, § 55 *in fine*). Ezért a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eljárás elhúzódása főként a nemzeti hatóságok terhére róható.

41. Tekintettel az ügy körülményeire és az eljárás teljes hosszára a Bíróság úgy találja, hogy az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdésében említett „ésszerű idő” követelménye a jelen ügyben nem teljesült. Ezért a rendelkezést megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

1. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

2. A kérelmező 1 millió euro kártérítést kért az eljárás elhúzódása miatt felmerült vagyoni és nem vagyoni kárának megtérítésére.

3. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmező követelései túlzottak, s úgy érvelt, hogy a felmerült kárt a Bíróság Magyarország ellen hozott releváns döntéseinek a fényében kell megállapítani.

4. Nincs bizonyíték arra vonatkozóan, hogy okozati kapcsolat állna fenn az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdésének megsértése, és a kérelmező vagyoni kár megtérítésére irányuló követelése között. A Bíróság azonban azt elismeri, hogy az eljárás elhúzódása miatt a kérelmező nem vagyoni kárt szenvedett. Méltányossági alapon ítélve és tekintettel az ügy körülményeire a Bíróság 8.000 eurót ítél meg a kérelmező nem vagyoni kárának megtérítésére.

B. Költségek és kiadások

5. A kérelmező ilyen címen nem támasztott követelést.

C. Késedelmi kamat

6. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális hitelkamatán kell alapulnia, amelyhez három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *Megállapítja*, hogy az eljárás hossza miatt megsértették az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését;

2. *Megállapítja:*

(a) hogy az alperes Kormánynak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a kérelmező nem vagyoni kárának megtérítéseként 8.000 eurót (nyolcezer euró) és az ezen összeget terhelő adók összegét kell kifizetnie az alperes Állam nemzeti valutájában, a kifizetési átváltási árfolyam alkalmazásával.

(b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a kifizetés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális hitelkamatát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után;

3. A kérelmező igazságos elégtétellel kapcsolatos további követeléseit egyhangúlag *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2003. február 25-én a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. § 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

T.L. EARLY
hivatalvezető-helyettes

J.-P. COSTA
elnök